

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SVMMO PON=||TIFICE,|| QVINQVE LIRBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

VII. Quod non sit Ecclesiasticum regimen penes Principes seculares.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53860)

TERTIVM argumentum ab auctoritate sanctorum Cypriani & Ambrosij petunt. CYPRIANVS lib. 3. epist. 14. ad Presbyteros & Diaconos scribens de quibusdam turbulentis fratribus: *Interim, inquit, prohibeatur offerre, acturi & apud nos, & apud plebem & universam causam suam, &c.* AMBROSIVS in epist. 32. agens de iudicio fidei: *Iste populus, inquit, iudicat.* Item: *Auxentius, inquit, & strum refugit examen.*

RESPONDEO, S. Cyprianum consueuisse ferè omnia negotia maiora tractare coram clero & populo, & nihil agere sine eorum consensu. Ceterum, hoc faciebat sponte sua, non coactus vlla lege, vt patet lib. 3. epist. 10. vbi sic ait: *Ego à primordio episcopatus mei statueram, nihil sine consilio & vestro & sine consensu plebis meae priuatim sententia gerere, &c.* At non propterea Cyprianus clero aut populo subiectus erat: quemadmodum nec Assuerus Rex sapiētibus illis viris, quorum faciebat cuncta consilio, vt legimus in lib. Esther cap. 1. & quando etiam Cyprianus sponte se clero & populo subiecisset, quod non est vllō modo credibile, non continuò legem toti Ecclesiæ præscripsisset.

Quod verò ad AMBROSIVM attinet, loquitur eo loco S. Ambrosius de iudicio priuato, quo quisque statuit quid sibi sequendum sit, non de publico iudicio quod auctoritatem habeat ceteros obligandi. Id quod ex verbis eiusdem Ambrosij perspici potest. Sic enim ait ibidem: *Veniant planè si qui sunt ad Ecclesiam, audiant cum populo, non vt quisque iudex resideat, sed vnusquisq; de suo effectu habeat examen, & eligat quod sequatur.* Vide plura, quæ ad hūc locum facere possunt, in lib. 1. de Conciliis, cap. 19. & 20.

CAPVT VII.

Quod non sit Ecclesiasticum regimen penes Principes seculares.

ALTERA propositio, quæ negat Ecclesiasticum regimen ad seculares Principes pertinere, aduersus duos Brentij errores pugnat. PRIMVS error Brentij est, optimates Ecclesiæ esse Principes seculares; Episcopos verò ad eò Brentius deprimat, vt velit esse Princi-

Principum mancipia. SECVNDVS est, ad hos optimates curam & regimen Ecclesiæ præcipuè pertinere. Quos errores habuit etiam HENRICVS VIII. Angliæ Rex. Is enim se caput Ecclesiæ Anglicanæ constituit, & eodem modo censuit, alios Principes capita suprema Ecclesiæ in suis ditionibus esse debere.

Ac primus quidem error facillè refutatur: PRIMO ex illis propheticis verbis, Psalm. 44. *Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos Principes super omnem terram.* Sic enim hunc locum B. AVGVSTINVS exponit, *pro patribus*, id est, Apostolis, *nati sunt filij*, id est, fideles multi, quos Deus constituit Episcopos, & eo modo Principes super omnem terram. Et S. HIERONYMVS in eundem locum: *Fuerunt*, inquit, *ô Ecclesia, Apostoli patres tui, quia ipse te genuerunt, nunc autem quia illi recesserunt à mundo, habes pro his Episcopos filios.* Et infra: *Principes Ecclesiæ, id est, Episcopi constituti sunt.* Nec multò aliter Græci Patres, Chrysostronus & Theodoretus exponunt, qui per Patres Patriarchas, per filios Principes, Apostolos intelligunt. Item Apostolus I. Cor. 12. & Ephes. 4. *Deus*, inquit, *in Ecclesia posuit primum Apostolos, deinde Prophetas, tum pastores, & doctores.*

Si primi sunt Apostoli, qui Episcopi fuerunt, & quibus Episcopi succedunt; certè primi non sunt Reges & Principes seculares, immò, vt rectè annotauit DAMASCENVS in 2. orat. pro imaginibus, Apostolus Reges non solum non posuit primo loco, sed nec vllò alio, vt indicaret, non esse Reges Ecclesiæ magistratus, sed tantùm seculi.

SECVNDO refutatur ex Patribus. IGNATIVS in epist. 7. ad Smyrnenfes, nihil esse dicit honorabilius Episcopo in Ecclesia. & addit primum honorem deberi Deo, secundum Episcopo, tertium Regi. Nazianzenus in oratione ad ciues timore perculsos. Chrysostronus lib. 3. de sacerdotio, & homil. 4. in cap. 6. Isaiæ. & Ambrosius libro de dignitate sacerdotali, cap. 2. Episcopum Regi apertissimè anteponunt.

Quin etiam CHRYSOSTOMVS homil. 83. in Matth. Reges non Episcopis solum, sed etiam Diaconis subiicit. Sic enim ad Diaconum suum loquitur: *Si Dux*, inquit, *quispiam, si consul, si is, qui diademate ornatur, indignè adeat, cohibe & coërce; maiorem tu illo habes potestatem.* AVGVSTINVS

in Psalm. 98. probat Moſem fuiſſe ſacerdotē ea ratione, quia Moſes maximus fuit, & nihil eſt maius ſacerdote. Et GELASIVS in epiſt. ad Anaſtaſium: *Noſti*, inquit, *ſili clementiſſime*, *quod licet præſide. & humano generi dignitate rerum terrenarum, tamen præſulibus diuinarum deuotus colla ſubmittis.* Et infra: *Subdi*, inquit, *te debere cognoſcis religionis ordine potius quàm præſſe. noſti itaque ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam redigi poſſe & voluntatem.*

GREGORIVS lib. 14. moral. cap. 19. aſſerit prima membra in corpore Domini eſſe ſacerdotes. Et lib. 4. epiſt. 31. ad Mauritium, docet, ſacerdotes eſſe Deos quosdam inter homines, & propterea ab omnibus etiam Regibus honorandos. quod idem & docet, & probat Nicolaus primus in epiſtola ad Michælem.

TERTIO ex geſtis Episcoporum & Regum. Nam FABIANVS Papa primum Imperatorem Chriſtianum Philippum excluſit à communionem Sacramenti altaris in die Paſchatis, propter quædam eius peccata publica; nec antea eum admittit, quàm ille confessione & pœnitentia peccata purgauit. Scribit hoc Eufebius lib. 6. cap. 25. hiſt. Item Conſtantine apertè profeſſus eſt, de Episcopis ſe iudicare non poſſe, vt qui Dij quidam ſint: ſed contra potius eorum ſe ſtare ſubiectum iudicio: ſcribit Ruſſinus lib. 1. cap. 2. hiſt.

Theodoſium ſeniores B. AMBROSIVS ab Eccleſiæ liminibus expulit, & pœnitentiam publicam ſubire coëgit. ac deinde cùm Imperator in Eccleſia ad loca ſacerdotum aſcendere atque ibidem ſedere vellet, iuſſit eum Ambroſius deſcendere, & cum plebe conſiſtere: id quod ille libenter fecit: ſcribit Theodoretus lib. 5. hiſt. cap. 17.

Denique Maximus Imperator, cùm in conuiuio ſederet, aſſiſtente quoque B. MARTINO, & pincerna primum calicem Imperatori, vt omniũ nobiliſſimo, vellet offerre, ille ad Episcopum miſit, qui non recuſauit, ſed primus bibit, & poſtea non Imperatori, ſed Presbytero ſuo calicem tradidit. nulum ſcilicet exiſtimās digniorem, qui poſt ſe biberet; nec integrum ſibi fore, ſi aut Regem, aut eos qui à Rege erant proximi, Presbytero prætulifſet, vt ſcribit Sulpitius in vita ſancti Martini.

POSTRE-

POSTREMO refellitur idem error duplici ratione. Primum Episcopus Regem inungit, docet, ligat, soluit, benedicit: ait autem Apostolus ad Heb. 7. *Sine contradictione minor à maiore benedicitur.* PRAETEREA, principatus secularis institutus est ab hominibus, estque de iure gentium: at principatus Ecclesiasticus est à solo Deo, & de iure diuino: ille regit homines, vt homines sunt, & magis ratione corporum quàm animarum: iste verò regit homines, vt Christiani sunt, & magis ratione animarum quàm corporum: ille habet pro fine temporalem quietem & salutem populi: iste vitam & felicitatem sempiternam: ille vitur naturalibus legibus & institutis humanis: iste legibus diuinis & Sacramentis diuinis institutis: ille gerit bella cum hostibus paucis & visibilibus: iste cum inuisibilibus & infinitis.

SED CONTRA obiicit BRENTIVS; Episcopi serui sunt Ecclesiae, 2. Corinth. 4. *Non nosmetipsos predicamus, sed Iesum Christum, nos autem seruos vestros per Iesum.* Quanto igitur magis Regum serui erunt, praesertim cum de Regibus dicat B. Petrus, 1. Pet. 2. *Subiecti estote omni humanae creaturae propter Deum, siue Regi tanquam praecellenti, siue Ducibus tanquam ab eo missis.*

RESPONDEO, duplex esse genus seruitutis: Omnes enim qui laborant in alterius commodum, dicuntur ei seruire; sed quidam laborant & seruiunt alteri eum regendo, ei que praesidendo; quidam laborant & seruiunt obediendo & parendo, qualia proprie sunt mancipia; Episcopi autem serui sunt Ecclesiae, sed ad priorem modum, quemadmodum etiam magistratus seruit Reipublicae, & Rex populo (si Rex, non tyrannus sit) & pater filiis, & magister discipulis.

Quare B. Paulus 1. Cor. 4. quorum se dixerat seruum, eorum patrem se esse dicit: *Per Euangelium, inquit, ego vos genui.* Et addit: *Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in caritate, & spiritu mansuetudinis?* Et Hebr. 13. *Obedite praepositis vestris, & subiaccete eis.* Et Actor. 20. *Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Hac ratione B. GREGORIUS seruum seruorum Dei se vocat. Et B. AUGUSTINUS lib. 9. Confess. cap. vlt. *Inspira, Domine, inquit, seruis tuis, fratribus meis, filiis tuis, dominis meis, quibus voce, & conde, & literis serui.* Et B. Bernardus lib. 2. de consideratione

ait, Eugenium, cū factus esset Pōtifex, eleuatum super gentes & regna, sed ad ministrandum, non ad dominandum.

At, inquit, Reges sunt Reges etiam in Ecclesia, & illis Christiani subiecti esse debent, *tanquam præcellentibus*. Verum est id quidem: sed in iis rebus tantū, quæ ad statum politicum pertinent. Præfunt enim Christiani Reges hominibus Christianis, nō vt Christiani, sed vt homines sunt, quemadmodum etiam Iudæis & Turcis interdum præfunt: & ipsi Reges, non vt Christiani sunt, præfunt, sed vt homines politici: nam vt Christiani oues sunt pastoribus Episcopis subiecti, vt Nazianzenus docet in oratione ad ciues timore percussos, & vt S. ait Ambrosius in oratione de tradendis Basilicis, nihil honorificentius dici potest, quā vt Imperator Ecclesiæ Filius esse dicatur. Imperator enim bonus intra Ecclesiam non supra Ecclesiam est.

POSTERIOR BRENTII error, ex iis quæ dicta sunt, facile refutatur. Si enim Principes non sunt Ecclesiæ optimates, ad eos nō pertinet Aristocratia Ecclesiæ. Sed possunt præterea adiungi hæc argumenta.

PRIMUM, Regimen Ecclesiæ supernaturale est, nemini igitur conuenit nisi cui Deus commisit. Legimus autē in Scripturis commissum Apostolis & Episcopis, eorum successoribus. Nam Petro Apostolo dictum est: *Pasce oues*. Ioan. vlt. & de Episcopis dicitur, Act. 20. *Quos posuit Deus Episcopos regere Ecclesiam Dei*. De Regibus nihil eiusmodi vsquā legimus.

DEINDE ad annos fermè CCC. nullus fuit in Ecclesia secularis Princeps, excepto solū Philippo Imperatore, qui breuissimo tempore superuixit: & fortè aliquis alius in prouinciis non subiectis Imperio Romano: & tamen eadem fuit Ecclesia quæ nunc est, & eandem habuit regiminis formam: non igitur Principes seculi Christi Ecclesiam regunt.

ITEM qui habent summam potestatem in Republica, ij possunt omnia, quæ inferiores magistratus possunt. Quis enim prohibere posset Regem, si eas causas per se cognoscere & iudicare vellent, quas Proregibus, & Prætoribus, & Iudicibus minoribus commisit? At non possunt Reges officium Episcopi, Presbyteri, Diaconi, sibi vsurpare: qualia sunt, verbum Dei prædicare, baptizare, consecrare, &c. nō igitur sunt Reges supremi Ecclesiæ magistratus.

Non

Non posse autem Reges officia sacerdotum inuadere, ita probamus. Inprimis Reges non solum viri, sed etiam foeminae esse possunt: at foeminas publice docere Apostolus prohibet, 1. Cor. 14. & 1. Tim. 2. & Pepuzitae ab Epiphano haer. 49. & Augustino her. 27. inter haereticos numerantur, quod foeminis sacerdotium attribuerint.

Reges officia sacerdotum inuadere.

Deinde in 2. Paral. 19. Iosaphat Rex optimus: *Amarias*, inquit, *Sacerdos & Pontifex in omnibus, quae ad Deum pertinent, praesidebit: porro Zabadias super ea opera erit, quae ad Regis officium pertinent.* Et 2. Paralip. 26. cum Ozias Rex vellet thus adolere, prohibuit eum Pontifex, dicens: *Non est tui officij, Ozia, adolere incensum Domino, sed sacerdotum.* Et cum ille perseveraret, continuo grauissima lepra diuinitus percussus est. Quod si in Testamento veteri non poterat Rex fungi munere sacerdotum, multo minus in nouo, ubi sunt munera sacerdotalia longe augustiora.

Item in Synodo MATISCONENSI, can. 9. in Concilio Mileuitano, can. 19. & Toletano III. can. 13. puniuntur grauissime clerici, qui causam Ecclesiae ad iudicem secularem deferunt. Et AMBROSIVS epist. 33. ad Sororem, dicit se Valentiniano dixisse: *Noli te grauare Imperator, ut putes te in ea, quae diuina sunt, aliquod imperiale ius habere. Publicorum tibi manium ius commissum est, non sacrorum, &c.* Item Theodosio Imperatori dixisse eundem Ambrosium: *Purpura Imperatores facit non sacerdotes:* refert Theodoretus lib. 5. cap. 17. hist. qui etiam lib. 4. cap. 16. scribit EULOGIVM quendam, cum ei Modestus praefectus Valentis Imperatoris Ariani dixisset: *Communica cum Imperatore,* facetè respondisse: *nunquid cum Imperio est etiam sacerdotium consequutus?*

ATHANASIVS quoque in epist. ad solitariam vitam agentes, reprehendit Constantium, quod se rebus Ecclesiasticis admisceret, & addit, Hosium Episcopum Cordubae eidem Constantio dixisse: *Ne praecipere nobis in hoc genere, sed ea potius a nobis discere tibi enim Deus imperium commisit, nobis ea quae sunt Ecclesiae concredidit.* Similia eidem Constantio Leontium Episcopum dixisse, restatur Suidas in voce Leontius. SVLPITIUS lib. 2. sacrae hist. circa finem refert, S. Martinum Maximo Imperatori dixisse, nouum esse & inauditum nefas, ut causam Ecclesiae Iudex seculi iudicaret.

B. A U G U S T I N U S epist. 48. & 50. & 165. docet, piorum Regum munus esse Ecclesiam defendere, seuerisque legibus ac pœnis blasphemos, sacrilegos & hæreticos ab Ecclesia damnatos coërcere: sed ibidem reprehendit Donatistas, quòd causam Episcopalem non ad Coëpiscopos, sed ad Regem terrenum iudicandum detulissent. S. G R E G O R I U S lib. 5. epist. 25. de Mauritio Imperatore loquens: *Scimus, inquit, piissimos dominos disciplinam diligere, ordinem seruare, Canones venerari, & se sacerdotibus negotiis non miscere.* Idem prolixè docet Ioannes Damascenus in 1. & 2. orat. pro imaginibus. Denique B A S I L I U S Imperator, in VIII. Synodo differtè asseruit, nec sibi, nec vllis laicis licere negotia sacerdotalia tractare: quod idem professum etiam Valentinianum seniore testatur Sozomenus lib. 6. cap. 7.

Argumenta B R E N T I I sumuntur ab exemplis Testamenti veteris, vbi legimus, Mosè, Iosue, Dauidem, Salomonem, Iosiam, qui Duces aut Reges erant, sæpe se in negotiis religionis miscuisse. A D D I T etiam Brentius ad argumenti confirmationem, Regibus à Deo commissam esse custodiam legis diuinæ, & ideirco ad eos curam Ecclesiæ pertinere. Sic enim Apostolus ait Rom. 13. *Non sine causa gladium portat, Minister enim Dei est vindex in iram ei qui male agit.*

R E S P O N D E M U S; Mosè non solum Ducem, sed etiam Sacerdotem summum fuisse, vt in quæstione de Iudice controuersiarum, lib. 3. de verbo Dei demonstratum est. ceteros autem quædam interdum egisse extraordinaria auctoritate, non tam vt Reges, quàm vt Prophetas. Sed non propterea delendam fuisse ex Deuteron. legem illam, qua ordinariè in dubiis de religione, remittebantur homines non ad Regem, sed ad Sacerdotem Leuitici generis, Deuter. 17. quocirca, vt supra diximus, Ozias Rex punitus est lepra, quòd munus Sacerdotis sibi assumpsisset.

Ad confirmationem autem respondemus, Reges custodes esse debere legum diuinarum, sed non interpretes. Ipsorum est enim edictis & pœnis impedire blasphemias, hæreses, sacrilegia: quæ sint autem hæreses, & contra, quæ sit fides Orthodoxa, ab Episcopis discere debent. quod Imperatores pios, Constantinum, Valentinianum, Gratianum, Theodosium, Martianum fecisse, ex ipso Codice cognosci potest. L. cunctos popu-

populos, tit. de sum. Trin. & fide Cathol. & in toto tit. de hæreticis. Vide plura in quæstione de Iudice controuersiarum, & in quæstione de Præsede Concilij generalis.

CAPVT VIII.

Quòd non sit Ecclesiasticum regimen præcipuè penes Episcopos.

SEQVITVR tertia propositio, quæ Ecclesiæ regimen non esse præcipuè penes Episcopos & Presbyteros aduersus duos Caluini errores docet. Prior CALVINI error est, Episcopos & Presbyteros iure diuino pares esse. Posterior autem est, in coetu seniorum supremam Ecclesiæ potestatem residere. In quo errore fuit etiam Ioannes HVS, vt ex art. 27. 28. & 29. in Concilio Constantiensi. sess. 15. damnatis, intelligi potest.

Ac PRIOR quidem error in ea disputatione commodius refutabitur, quam de clericis, suo loco instituemus. Satis erit interim hunc errorem priorem ex posteriore refellere. siquidem hi duo errores inter se pugnant. Si enim Ecclesia regitur ab optimatibus, vt habet secundus error: certè Presbyteri non sunt optimates. vel si Presbyteri sunt optimates, Ecclesia non regitur ab optimatibus. constat enim in Conciliis generalibus, in quibus de administratione totius Ecclesiæ agitur, & vbi leges, quibus Ecclesia regitur, feruntur vel abrogantur, nunquam interfuisse Presbyteros cum auctoritate definiendi, nisi essent legati, & locum tenerent aliquorum Episcoporum. id quod non opus est aliter probare, quàm ex ipsis actis Conciliorum, quæ adhuc exstant.

Iam verò posterior error, qui huius loci proprius est, his rationibus confutatur. PRIMVM nusquam in Scripturis legitur collata summa potestas Concilio Sacerdotum. Quæcunque enim auctoritas Apostolis ceterisque discipulis concessa à Christo est, non solum omnibus, sed etiam singulis concessa est; neque ad eam exercendam erat opus Concilio. poterant enim sine dubio Apostoli singuli, & possunt etiam nunc singuli Episcopi docere, baptizare, soluere, ligare, ordinare ministros, &c. solus est locus Matth. 18. vbi tribuitur

Primogenitum.

in disputatione de deo